

noma svobodne roke, da se zavežejo s to ali ono stranko, ako bi to obetalo koristi za nas v narodnem oziru.

Če so se nemški konservativci združili, rekli bi, proti Slovanom, z nemškimi liberalci, nam tudi ne more nikdo zameriti, ako se zavežemo bodi si s to ali ono stranko proti njim, če jih kedaj pustimo na cedilu. Kdo ve, če bi že sedaj naše stanje ne bilo boljše, ko bi se bili politike učili pri Poljaki in bili podpirali sedaj to sedaj drugo stranko, katera bi bila nam več obljubila.

Mnogi zatrjujejo, da nova vlada se ne bode dolgo obdržala. Nam se to ne zdi prav verjetno. Rodil jo je strah pred Slovani in zjedini tri največje stranke, in dokler bode ta strah tako silen, tako dolgo se bode vlada lahko obdržala. Tudi kako novo volilno reformo utegnejo gospodje spraviti pod streho, če bode le potem, da se ž njo bolj utrdi nemštvo in da ne bode naravnost škodovalo Poljakom. Jedina ovira bode ta, da trije veliki klubi nimajo dvetretjinske večine, in da jo težko dobe. Naposled se bodo tudi sedanja sredstva obrabila, ker volilci ne bodo mogli imeti najboljših pojmov o poslancih, ki se bratijo s tistimi, katere so poprej proglašali za največje nasprotnike. Pač se bodo morali misliti, da gospodje ali varujejo pred vsem svoje koristi ali pa igrajo samo komedijo.

Posebno pa nova vlada označuje to, da je njen član grof Wurmbrand, deželni glavar štajarski. Poleg Plenerja je pač najznačilnejša oseba grof Wurmbrand, Nemec je od nog do glave. On je ob svojem času predlagal, da se nemščina proglasi za državni jezik. S tem, da se konservativci dopustili, da je tak mož postal minister, je pač dovolj jasno, da smo jih dobro zgorej naslikali. Ko bi jim res bilo še kaj na narodni enakopravnosti, morali bi odločno zavriniti moža, kateremu Slovani niti jeden dan ne moremo zaupati. Imenovanje grofa Wurmbanda ministrom pač jasno kaže, po kaki poti je bode vozilo novo ministerstvo.

Sicer so pa nemški centralisti pač nekoliko odjejnali od svojih načel, ko so dopustili, da je grof Wurmbrand postal minister. Ta mož ni centralist, on je avtonomist, ki je večkrat že zagovarjal avtonomijo dežel. To je pa grof zagovarjal le zaradi tega, ker bi posebno na Štajarskem in Koroškem bila deželna avtonomija najboljše sredstvo za ponemčevanje. Novo ministerstvo utegne torej celo semtertja pospeševati tudi avtonomistične težnje, seveda le tedaj, ako bode to ugajalo nemštvu. Že dolgo se namreč mej Nemci razširja teženje, da se baš v interesu nemštva razširi deželna avtonomija in imenovanje grofa Wurmbanda ministrom dokazuje, da zmaga to teženje centralizem in to baš zaradi tega, ker je Slovanom še mnogo nevarneje.

Iz povedanega je jasno, da nova vlada ne bode niti centralistična, niti konservativna, glavno vodilo jej bode nasprotnost zoper Slovence in Čehe. To morajo tudi naši poslanci imeti pred očmi in potem vravnati svojo politiko.

Politični pregled.

Novo ministerstvo. — Ministerski predsednik knez Windischgrätz je rojen leta 1851. v Pragi in je študiral pravo na vseučiliščih v Brnu in Pragi. Na poslednjem vseučilišču se je pridobil doktorstvo. Po očetovi smrti je postal delni član gosposke zbornice. Od leta 1883. je tudi bil češki deželni poslanec, voljen v skupini fidejkomisnega posestva. Držal se je politike zgodovinskega plemstva, poslednja leta je pa bil kot odločen zagovornik dunajskih punktacij v prijateljstvu z nemškimi liberalci, kar mu je precej pomoglo do ministerskega predsedstva. — Minister notranjih stvari Olivier marki Bacquehem je rojen l. 1847. v Opavi iz francoske plemenite rodbine. Študiral je v Terezijanumu in po dovršenih študijah stopil v sodnijsko prakso. Leta 1870. je prišel v učno ministerstvo. Pozneje je bil okrajni glavar v več krajih. Po okupaciji Bosne je tri leta služil v Sarajevu. Povrnivši je prišel k namestništvu v Lincu. Leta 1882. je postal deželni predsednik v Šleziji in štiri leta pozneje trgovski minister, v ministerstvu je podpiral nemške težnje. — Poljedelski minister je ostal grof Julij Falkenhayn, ki je rojen leta 1829. na Dunaji. V mladih letih je bil vojak in se je udeležil vojske l. 1848. in 1849. in postal konjiški častnik. Pozneje se je pečal s kmetijstvom. Voljen v deželni zbor gorenjeavstrijski, se pridružil konservativni stranki in pod Hohenwartom je bil postal deželni glavar. Ko je grof Taaffe prišel na krmilo, ga je poklical v ministerstvo. — Nov minister za Galicijo Apolinar vitez Jaworski je rojen 1825. l. in je študiral pravo v Levovu in na Dunaji. Od leta 1870. je bil deželni in državni poslanec. Znal si je hitro pridobiti veljavo v poljskem klubu in je od leta 1885. načelnik poljskemu klubu. — Stanislav vitez Madejski, novi učni minister je rojen leta 1841. v Sieniawi v Galiciji. Študiral je v Krakovem in Levovu. Sprva je vstopil v državno službo, pozneje je postal notar. L. 1879. je bil voljen v državni zbor in se je pridružil liberalni frakciji v poljskem klubu in vedno bil za sodelovanje Poljakov z levičarji. Poslednja leta je bil Madejski profesor na krakovskem vseučilišču in je letos vseučiliščni rektor. — Novi finančni minister Ernest pl. Plener, je rojen l. 1841. v Hebu. Njegov oče je bil finančni in trgovski minister. Študiral je v Berlinu in na Dunaji. Vstopil je v diplomatsko službo, iz katere je iztopil l. 1873., katero leto je bil voljen v državni zbor. Kmalu si je dobil veliko veljavo pri nemških liberalcih in je zadnja leta vodja zedinjene leveice. — Pravosodni minister je ostal grof Friderik Schönborn, rojen leta 1841. v Dlačkovici na Češkem. Študiral je v Pragi. Pisal je več brošur, v katerih je zagovarjal češko državno pravo. Leta 1881. je postal moravski namestnik in 1888. pravosodni minister. — Novi trgovski minister grof Wurmbrand je rojen l. 1838. in je v mladih letih služil pri vojaki in postal konjiški stotnik. Leta 1879. je bil voljen v državni zbor. Kot štajarski deželni glavar se je mnogo trudil za grajenje železnic. Velik nasprotnik Slovanov je. — Ceno grof Welsersheimb ostane deželnobrambeni minister. Rojen je leta 1835. in je kot kadet vstopil v vojno. Dovršivši višjo vojno šolo je prišel v generalni štab. Udeležil se je vojske 1866. leta. Bil nekaj časa vojaški atašé v Parizu in Berlinu. Potem je stopil zopet v aktivno službo in kmalu general postal, od 1879. je deželnobrambeni minister. Kot general se za politiko dosti ni brigal.

Državni zbor se snide zopet dne 23. t. m. in bode že v prvi seji nadaljeval posvetovanje o volilni reformi. Vlada bode že v prvi seji imela priliko pojasniti stališče svoje. Levičarski listi vedo povedati, da se osnuje posebna kurija, v kateri volijo tisti, ki sedaj nimajo volilne pravice. Tej skupini bi se dalo osemdeset poslancev. Je li vlada za tako reformo, ne vemo, ali verjetno, ker v njej imajo glavno besedo levičarji. Taka volilna reforma bi bila katoliški in slovanski stvari v veliko kvar. V novi skupini bi bili najbrž voljeni

sami socijalisti, kateri bi v narodnem in verskem oziru glasovali z levičarji. Za tako volilno reformo je seveda treba tveganje večine.

Odstopivšim ministrom je cesar podelil svoje slike v krasnih okvirih z lastnoročnim podpisom. Izrekel je svoje obžalovanje, da mora odpustiti ministerstvo.

Avstro-ogerska in Italija. — Avstro-ogerski minister vnanih rečij grof Kalnoky je na svojem dopustu prišedši v Italijo napram italijanskemu kralju izrekel željo, da bi mu se rad poklonil. Kralj je Kalnokya na to povabil, da naj pride minolo sredo dne 14. t. m. v Monzo v gorenji Italiji, kamor pride tudi italijanski minister vnanih del Brin. Bog ve kakega političnega pomena ta shod pač ni bil, verjetno pa je, da se je spregovorila tem povodom v Monzi marsikatera resna beseda o svetovni evropski politiki.

Grško. — Minole dni otvoril je kralj o prestolnim nagovorom novo zasedanje parlamenta. V nagovoru je kralj priporočal poslancem, da naj podpirajo sedanjo vlado, to je ministerstvo Sotiropulosovo. Poslanci se pa niso ozirali na kraljeve besede in volili so predsednikom zbornice vladi opozicijskega kandidata. To je dalo povod, da je Sotiropulos dal ostavko. Kralj naročil je Trikupisu, da naj sestavi novo ministerstvo. Ta je naročilu kraljevemu ustregel. Sotiropulos je izgubil največ zaupanje s tem, da ni mogel precej zamotanih finančnih razmer urediti. Zadnji čas tudi ni imel nobene stalne večine več v zbornici. Za Trikupusa pravijo, da je edini, ki je zmožen v sedanjih razmerah na Grškem vladin načelnik biti. Glede finančnih razmer se pa tudi o njem dvomi, da bi jih mu bilo moč urediti.

Anglija v Aziji. — Anglija v skrbi, da zaradi vedno rastočega vpliva Rusov v Aziji ne izgubi vsega ugleda ondi, namerava baje za svoje podložne azijske države napraviti v Aziji posebno državno tajništvo ali ministerstvo, ki bo neposredno vodilo posle angleške vlade v Aziji. To državno tajništvo bo razdeljeno v več oddelkov za posamezne pokrajine, katere bodo vodili državni podtajniki.

Maroko v Afriki. — Pri konfliktu, katerega imajo Maročani s Španjci, interesovani so razun Angležev tudi Francozi. Ti hrepene že dlje časa po tem, kako bi si prisvojili Maroko. To samim ni bilo možno doseči. Hočejo torej s pomočjo Španjcev do tega priti. Prav ljubo jim je torej, da se ti bojujejo ondi in jih prav pridno podpirajo v nadi, da če Španjci premagajo Maročane, da si bodo potem ž njimi delili maroško državo. To približevanje Francije Španiji ni nič kaj všeč Angliji. Poslednja prigovarja odločno maroškega sultana k temu, da naj ustreže Španjcem, kajti v slučaju, da Španjci zmagajo je konflikt mej Anglijo in Španijo neizogiben, tega pa Anglija ne mara. — Kakor javljajo najnovejša poročila, zapodili so Španjci Maročane v beg. Španjska krogla je ubila namreč poveljnika maročanskega topništva. Maročani so vsled tega izgubili pogum in zbežali v gore.

Obrtnija.

Železni nagrobni križi.

(Konec.)

Poleg verskih čutov, ki zahtevajo, da ima nagrobni spomenik podobo križa, nahajamo povsodi navado, da zapišemo na spomenik nekoliko podatkov o onem, ki spi pod njim smrtno spanje. Ime umrlega, njegov rojstni dan in dan smrti se nahaja skorej na vsakem nagrobnem križu. Časih se pridružijo tem rodbinskim datom še pobožni citati in verzi, katerim je običajni predmet svida-

nje na onem svetu in večno življenje. Za te napise je treba primerne prostora. Železni križ daje tak prostor v svojem vznožji ali pa nekoliko višje na vertikalnem deblu. Tudi sredi križa, kjer počezni drog seka pokončnega, nosijo železni spomeniki ploščico za rodbinske opazke. Tablica ima čestokrat malo strehico in tudi posebna vratica, da solnce, dež in sneg prehitro ne uničijo napisa.

Glavni okras železnega križa se večinoma nahajajo na njegovih štirih vejah. Vsaka roka je na lepših izdelkih na razne načine prevrtana in narezana, vmes pa se vijejo listi in vitice in drugi okraski. Časih se pridružijo ornamentu še figuralni dodatki, ki so ali iz celega železa skosani ali pa iz pločevine spiljeni ter konečno slikani v natornih barvah. Prav pogostoma nahajamo na vrhu križa Izveličarja, ki vstaja od smrti, na obeh stranskih delih pa ga obdajata dva angelja s trobentami. Drugod držé angelji orodje Kristovega mučenja ali sploh primerne simbole o trpljenji na zemlji in odrešenji človekovem.

Prvotni železni križi so bili pač le jednostavno po-barvani in sicer zato, da se jih ni ruja prehitro prijemala. Pozneje so začeli jemati razne barve in tudi zlato, s katerimi so vedno razkošnejši lepšali železne spominke. Pri tem se je tudi pokazalo, da zlato železo bolje varuje pred rujo nego navadna barva. Solnce, dež in sneg dokaj hitreje uničita oljnato prevlako, kot zlato kovinsko kožico, če tudi je poslednja neizrečeno tenka. Poleg barve in zlata se je na starih spomenikih napravila tudi neka oksidna skorja, ki brani daljšemu razjedanju in varuje spomenik nepričakovano dolgo vrsto let.

Ko je jel prepadati železni obrt, jeli so tudi giniti križi od kovanega železa s pokopališč. Na njihovo mesto so stopili križi od vlitega železa. Ti so dokaj ceneji in zato je velika množica hitro segla po njih. Vliti iz jednega modla, ne kažejo nikake originalnosti in tudi nobenega skrbnega izdelovanja. Nežni listi in vitice starih del, lepi protovi in umetne zavijače s spodrezanimi spodnjimi ploskvami — vse to je nemogoče pri vlitem križu. Površni in plitvi ornamenta so oguljeni in brez onih zanimivih individualnih znakov, kateri razveseljujejo oko pri starih spominkih. Vliti križ je tucatna roba, navadno brez okusa, brez smisla in le žalosten dokaz moderne fabrikacije, ki dela jedino le s strojem in brez pomoči umne človeške roke.

Nova doba je tudi zato jela popuščati železne spomenike, ker se moderni svet tako rad naslanja se na starogrške in rimske mramornate monumente. Krasna svetišča starodavnikov so se posnemala povsodi, celo na domačem orodji in tedaj so tudi na pokopališčih jele prevladovati svetiščem podobne zgradbe iz raznega kamenja. Na mesto lahkih železnih križev dvigajo se na gomilah težke mramornate sohe, stebri in kameniti križi, s trdim in mrzlim svojim materialom napolnjevaje kraj žalosti, tako da časih malo prostora ostaje za grobove same.

Danes, ko se je železni obrt jel tako krasno dvi-